

8. AL-DJAMHOURID ATTUNISIA

Bekijk de kaart van Noord-Afrika eens en let daarbij op het noorden van Tunesië. De kop van die kleine afrikaanse republiek valt uiteen in twee grote kappen, van elkaar gescheiden door de enorme Golf van Tunis. De oostelijke kaap prikt zijn neus in de richting van Sicilië. De zeeëngte van 150 km. breedte heet, uiteraard, Straat van Sicilië. De meeste terugmeldingen van in ons land geringde vogels uit Noord-Afrika komen uit Marokko. Het lijkt derhalve voor de hand liggend dat de route door Frankrijk, Spanje naar Afrika voor een vogelkijker de meest interessante is. Uiteraard afgezien van de Bosporus, maar daar trekken de oostelijke europeanen en vogels van nog hogerop door.

Ik althans dacht zo tot ik op een goed moment te horen kreeg dat ook de middenroute via Zwitserland, Italië een drukke route zou zijn. Helaas bestaan er nog immer twee miljoen schietlustige

italianen, meer zondagsschutters dan soldaten zijn er in dat land, en misschien is dat er de reden van dat aan de middenroute minder aandacht wordt besteed in verschillende literatuur. Vandaar mijn bescheiden poging om anderen even enthousiast te maken als ik na een vakantie in Tunesië.

Tunesië meet ruim 125.000 km³ en telt circa 5 miljoen inwoners. Het grootste deel van die bevolking woont in de grote steden. De hoofdstad Tunis alleen al biedt onderdak aan éénvijfde deel van de totale bevolking. Niet dicht bevolkt dus. Van de noordafrikaanse staten is dit land het meest westers georiënteerd. De voertaal is weliswaar arabisch, maar het merendeel der mensen spreekt tenminste ook wat frans. Het noorden van het land is nogal bergachtig door de uitlopers van de Hoge Atlas. Daarachter begint een steppe-hoogland dat ongeveer tot het midden van het land reikt. Na de steppe beginnen de zoutmeren, waarvan de Chott El Djerid de grootste en meest impossante is.

In het uiterste zuiden begint de Grand Piste ofwel de Sahara. Een nogal troosteloos landschap dus? Dat zou het zijn wanneer de kuststrook, van enkele kilometers breedte, niet zo weergalooos groen en vruchtbaar was. Juist daardoor is het voor een vogelaar tijdens een vakantie, uiteraard aan zee, geweldig boeiend om er een paar oktoberweken door te brengen.

Mediterrane soorten, die er gedeeltelijk standvogel zijn raken hier aan de woongebieden van de echte afrikaanse soorten. Tijdens de trektijd wordt het aantal soorten flink opgevoerd door "onze" middeneuropese vogels. De smalle groene kustzone oefent op al die stamgasten en doortrekkende boemelaars een enorme aantrekkingskracht uit. Een weelde van insecten zorgt voor een gedekte tafel. Honderd soorten op een dag is geen uitzonderlijke score. Kom daar in Nederland eens om!

Zuiderlijker in Tunesië waar de steppe tot aan zee gaat reiken is het vogels kijken nog spectaculairder. Daar immers beginnen de oases. Bij het woord oase denkt menigeen aan een groepje palmen die zich weerspiegelen in een klein watertje. Tunesië's kust-oases als Sfax en Gabés zijn bepaald anders. De wegen gaan door de steppe. Verzengend heet en urenlang eindeloos niets. Hier en daar een Berbertentje en verder leegte. Dan ineens daalt de weg naar de oases. Een hoogteverschil van wel veertig meter tussen het hoogland en de oase! Het lijkt iets op een vulkaanketel. En daarin palmen, eindeloos veel palmen. Alleen de oase van Gabés telt er anderhalf miljoen!! Tussen die palmen, die overigens in keurige tuinen zijn geplant, groeien granaatappels, druiven, bananen, sinaasappels en citroenen.

Maar er zijn ook vogels die daar de dag doorbrengen. Tegen de schemering verzamelen die zich in troepen om 's nachts althans een deel van de Sahara over te steken. Eskader na eskader stijgt op, om snel hoogte te maken en te verdwijnen. Groepen kwikstaarten, groepen Tapuiten, groepen Roodstaarten. Zwaluwen bij honderden. Maar niet alleen de kleine vogels reizen zo. Koe- en zilverreigers, kwakken en purperreigers vertrekken ook met dozijnen tegelijk. Enkele avonden heb ik die vogeluittocht mogen zien.

Tijdens een bezoek aan Gabés ontmoette ik een jongen van omstreeks 12 jaar. Het is in Tunesië niet ongewoon wanneer je dieren te koop aanbiedt. Woestijnskinks worden je langs de eindeloze autoweg door de steppes voor enkele centen aangeboden, schildpadden dito. Kortom, Tunesië houdt uitverkoop. Als ze je dan echter twintig Nachtegalen tegelijk willen verkopen, bijeengebundeld als een bos peen, dan zeg je minder prettige dingen. De nachtegalen leefden nog wel, zij het dan niet zo fanatiek, maar wat wil je ook. In Noordafrika bederft een dood dier erg snel. Daarom worden vogels en andere dieren hier meestal in leven gehouden tot etens-tijd. Men neme de kern van een palblad, die is taai, puntig en dun. Die kern wordt vervolgens door de neusgaten van de vogel gestoken, het neustussenschot wordt doorboord, en de dieren worden zo aangeregen en meegedragen. Merkwaardig was overigens dat tussen de Nachtegalen een Sprosser zat. Dat mag volgens de boeken niet omdat de trekroute veel oostelijker ligt. Trouwens, met die trekroutes schijnt het toch een vreemde zaak te zijn. De Scholekster zou, volgens De Vogelgids, niet in Tunesië voorkomen. Toch waren ze zeer zuidelijk langs de kust te zien. Bruinkeelortolanen mag ook al niet. Toch zaten er twee in een groep gestreepte Gorzen, een erg algemene afrikaanse soort.

Ik heb nu begrepen hoe het toch komt dat de terugmeldingen uit Noord-Afrika vaak uit deze streek komen. Hoe ze echter gevangen worden heb ik niet kunnen zien, al mijn gevraag ten spijt.

Ik zou nog vele pagina's kunnen vullen met vreemde zaken. Kunnen vertellen van een Eleanora's Valk die op Woestijnvinken joeg. Van de duizenden flamingo's in de Golf van Hammamet, over de Kleine Torenvalken van El Djem. Over Dunbekmeeuwen en Dunbekwulpen of over de Reuzensterns van Mahdia.

Maar beter dan U een soortlijst te geven zou ik U willen adviseren: Ga zelf kijken. Om de vliegreis hoeft U het niet te laten. Tunis ligt evenver van Amsterdam als Malaga, en Spanje's zonnekusten zijn langzamerhand ook overvol. Ik ga zeker weer eens terug, hopelijk met de auto. En als ik dan van het Vogeltrekstation toch eens de opdracht zou krijgen .....

C.v.Deursen